

STANISŁAWA KUREK-KOKOCIŃSKA

Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytetu Łódzkiego

„Bibliotekarstwo w krajach Unii Europejskiej. Bibliografia polska” Komentarz do bibliografii

Przedmiotem tego tekstu jest prezentacja nowego źródła metainformacji, które powstaje na Uniwersytecie Łódzkim, tworzone przez studentów bibliotekoznawstwa pod kierunkiem wykładowcy. W nawiązaniu do wypowiedzi przedstawicieli teorii bibliografii wskazano na analogię bibliograficznego zwierciadła. Zwracając uwagę na historię Zjednoczonej Europy, scharakteryzowano źródła informacji bibliograficznej o tematyce integracji ze szczególnym uwzględnieniem spisów bibliograficznych wykazujących piśmiennictwo z zakresu bibliotekarstwa. Na tak zarysowanym tle omówiono założenia i metodykę bibliografii ogłoszonych w Polsce dokumentów, naświetlających sytuację bibliotekarstwa i bibliotek w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Tekst wystąpienia towarzyszy prezentacji edycji próbnej bibliografii.

W czasie, gdy kształtowała się koncepcja bibliografii jako gałęzi wiedzy, jej teoretycy podkreślali ścisły związek między bibliografią a innymi dziedzinami nauki i specjalności.

W XVIII w. Guillaume Francois Debure, księgarz i bibliograf francuski, który zaliczany jest do pierwszych teoretyków bibliografii, zastosował analogię między potrzebą poznania i opisanego zjawisk geograficznych (świata ziemskiego), a koniecznością rozeznania i opisanego (rejestracji) faktów wydawniczych (świata literackiego).

„La bibliographie est la connoissance du monde litteraire et la description de ce qui le compose, comme la geographie est celle du monde terrestre...”¹

W opinii Friedricha Adolfa Eberta, niemieckiego przedstawiciela XIX teorii bibliografii, jest ona najpewniejszym miernikiem kultury i działalności literackiej² (piśmienniczej).

Po wielu latach, gdy ustabilizowała się naukowa i akademicka ranga bibliografii, jej przedstawiciele od czasu do czasu przypominają o roli bibliografii, o znaczeniu, jakie ta dziedzina teoretyczno-praktyczna wnosi do gmachu wiedzy, jak też o uwarunkowaniach, którym podlega praca bibliograficzna. W wypowiedzi Wiesława Bieńkowskiego, wieloletniego naczelnego redaktora bieżącej bibliografii historycznej, bibliografia:

¹ G.F. Debure: *Bibliographie instructive ou Traite de la connoissance des livres rares et singuliers*. T. I-X 1763-1782. Za: S. Vrtel-Wierczyński: „Teoria bibliografii w zarysie”. Wrocław 1951 s. 18.

² F. A. Ebert: *Allgemeines bibliographisches Lexicon*. Leipzig, T.1 1821, T. 2 1830. Za: S. Vrtel-Wierczyński: „Teoria bibliografii w zarysie”. Wrocław 1951 s. 30.

„(...) niczym czułe lustro, stanowi zawsze wierny obraz czasów i warunków, w których została opracowana.”³

Analogia bibliograficznego zwierciadła przyczynia się znacznie do objaśnienia kwestii metodologicznych, uzasadnia i dopomaga w wyborze tematów, dla których sporządzane są specjalne opracowania bibliograficzne.

Historia Wspólnot Europejskich obejmuje okres od 1950 r. (9 maja), gdy Minister Spraw Zagranicznych Francji, Robert Schuman, sformułował propozycję połączenia francuskich i zachodnioniemieckich zasobów węgla i stali w ramach wspólnoty, otwartej dla innych krajów zachodnioeuropejskich.⁴ Kalendarium Unii Europejskiej odwołuje się też do daty wcześniejszej, września 1946 r. i przemówienia Winstona Churchila na Uniwersytecie w Zurychu, który wyraził myśl o utworzeniu swoistego rodzaju Stanów Zjednoczonych Europy.⁵

Akces Polski⁶ u progu lat 90. a następnie złożenie oficjalnego wniosku o przyjęcie do Unii Europejskiej w 1994 r. (8 kwietnia 1994) oraz następujące po tym zdarzeniu procesy przygotowujące nasz kraj do integracji, zaowocowały w polskim piśmiennictwie licznymi publikacjami. Mieszczą się tu zarówno wypowiedzi na tematy merytoryczne autorów polskich i zagranicznych, publikowane jako książki czy artykuły w dotychczasowych oraz specjalnie powoływanych czasopismach, jak też tłumaczenia poszczególnych dokumentów UE, komentarze do nich a nadto bardzo wiele innych tekstów, w tym drobnych, informacyjnych, *newsów* itp.

Staraniem osób i zespołów redakcyjnych zostały opracowane i udostępnione użytkownikom źródła metainformacyjne, wykazujące dokumenty dotyczące różnych aspektów integracji. Pośród istniejących źródeł należy wymienić przede wszystkim bibliografię z zakresu integracji europejskiej dostępną m.in. elektronicznie w serwisie⁷ Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej⁸ na stronach Biblioteki Depozytowej Wspólnot Europejskich⁹ oraz spisy bibliograficzne, ukazujące się od kilku lat w odcinkach jako część składowa naukowych czasopism; w tym przypadku chodzi o *bibliografię prawa*

³ W. Bieńkowski: *Bieżąca bibliografia historyczna w Polsce (przeszłość, dzień dzisiejszy, perspektywy)*. W: „Książka i prasa w systemie komunikacji społecznej. Przeszłość, dzień dzisiejszy, perspektywy”. Pod red. M. Judy. Lublin 2000 s. 29.

⁴ Unia Europejska. [Dokument elektroniczny] <http://www.unia-europejska.private.pl> [dostęp 2004.04.18]

⁵ Kalendarium Unii Europejskiej. [Dokument elektroniczny] <http://www1.ukie.gov.pl> [dostęp 2004.04.18]

⁶ Tzw. „Układy Europejskie” podpisane zostały z Polską, Węgrami i Czechosłowacją 16 grudnia 1991 r. *ibidem* zob. [Dokument elektroniczny]

http://www.doc.ukie.gov.pl/publikacje/bibliografia_wydawnictw_zwartych.pdf [dostęp: 2004.04.29]

⁸ Urząd ten powołany został w 1996 r. na podstawie Ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej. Dz.U. 1996 nr 106 poz. 494; po zmianach tekst ujednolicony: [Dokument elektroniczny] <http://isip.sejm.gov.pl> [dostęp 2004.04.28].

⁹ Biblioteka Depozytowa Wspólnot Europejskich powstała na mocy statusu przyznanego przez Komisję Europejską (DEP 09340010) we wrześniu 1991 r. w Biurze Pełnomocnika Rządu ds. Integracji Europejskiej oraz Pomocy Zagranicznej. W związku z powołaniem Komitetu Integracji Europejskiej, rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów nadano statut Urzędowi Komitetu Integracji Europejskiej, w którego struktury włączono Bibliotekę Depozytową. Obecnie Biblioteka Depozytowa stanowi część Departamentu Dokumentacji Europejskiej. Wg: [Dokument elektroniczny] <http://bdwe.ukie.gov.pl> [dostęp 2004.04.29].

europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej oraz o bibliografię europejską. Wymienione źródła zasługują na szerszą charakterystykę.

„Integracja europejska. Bibliografia wydawnictw zwartych 1986-2003” została przygotowana w Bibliotece Depozytywnej Wspólnot Europejskich we współpracy z Instytutem Europejskim w Łodzi. Uwzględnia polskojęzyczne wydawnictwa dotyczące problematyki UE (część pn. Europa) oraz procesu integracji Polski z Unią (część pn. Polska – Unia Europejska). W Bibliografii zastosowano system klas, wyróżniając 18 działów w części „europejskiej” i 36 w części „unijnej”. Ich nazwy, przytoczone w przypisach, zilustrują bliżej zakres bibliografii.¹⁰

„Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej”, opracowywana przez Martę Jaszczukową, stanowi element zawartości czasopisma „Przegląd Prawa Europejskiego.”¹¹ Pismo zaistniało w połowie lat. 90. i, jak napisano w tekście „Od redakcji” zamieszczonym w numerze 1., jest ono „adresowane przede wszystkim do prawników, zarówno przedstawicieli nauki, jak i praktyki, administracji państwowej i samorządowej, oraz studentów prawa i administracji (...).”¹² Profil „Przeglądu” zaciążył na doborze materiału do bibliografii, która rejestruje dokumenty dotyczące takich m.in. zagadnień jak: system prawny UE, instytucje Wspólnoty, konstytucja UE, prawo ochrony środowiska, prawo pracy, prawo żywnościowe, sprawy bankowości, polityka zdrowotna, rolna i in. polityki w UE, dostosowanie przepisów polskich w poszczególnych obszarach gospodarki i życia społecznego.

Bibliografia ukazuje się dość regularnie, tj. w poszczególnych zeszytach, obejmując drobne okresy chronologiczne. Przygotowane zestawienie obrazuje istniejący stan tej bibliografii:

- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej. Wybór za lata 1994 i 1995. Prz. Prawa Europ. 1996 z. 1 s. 142-153;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej. Wybór za rok 1996.
- Prz. Prawa Europ. 1997 z. 1(2) s. 122-134;

¹⁰ W części pn. Europa wystąpiły następujące klasy: Badania i rozwój; Energia; Finanse; Gospodarka; Historia integracji europejskiej; Edukacja, informacja, kultura; Instytucje europejskie i proces decyzyjny; Ochrona środowiska; Polityka handlowa i unia celna; Polityka regionalna; Polityka społeczna; Przedsiębiorstwo i zasady konkurencji; Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo; Rozszerzenie; Stosunki zewnętrzne i polityka bezpieczeństwa; System prawny; Transport; Zatrudnienie i praca.

W części pn. Polska – Unia Europejska wystąpiły następujące klasy: (m.in.) Gospodarka; Granice i bezpieczeństwo zewnętrzne; Handel i usługi; Historia stosunków Polska-UE; Integracja Polski z UE a reforma Unii; Konkurencja i pomoc państwa; Koszty i korzyści; Kultura i religia; Media i prasa; Mniejszości; Nauka, edukacja, rozwój technologiczny; Normy i certyfikaty; Ochrona zdrowia; Pieniądz, finanse, banki; Poczta i telekomunikacja; Podatki; Polacy wobec Unii Europejskiej; Polska w Europie – historia; Pomoc dla Polski; Pomoc społeczna (...); Prawa konsumenta; Prawo europejskie a prawo polskie; Przedsiębiorstwa; Przemysł i energia; Regiony i rozwój; Rolnictwo i żywność; Równouprawnienie kobiet i mężczyzn; Rynek pracy; Samorzady i administracja; Społeczeństwo obywatelskie (...); Suwerenność (...); Środowisko; Transport; Wymiar sprawiedliwości (...); Ziemia i nieruchomości, transfer kapitału.

¹¹ *Przegląd Prawa Europejskiego*. [Fundacja Promocji Prawa Europejskiego]. 1996 nr 1- 2003 nr 3 (14).

¹² E. Łętowska: *Od redakcji*. „Prz. Prawa Europ.” 1996 z. 1 s. 5.

- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej. Wybór za I półrocze 1997.
- Prz. Prawa Europ. 1997 z. 2 (3) s. 133-144;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej. (Wybór za rok 1997 dokończenie).
- Prz. Prawa Europ. 1998 nr 1 (4) s. 117-122;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej. (Wybór za I półrocze 1998).
- Prz. Prawa Europ. 1999 nr 1 (5) s. 106-110;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej. (Wybór za II półrocze 1998).
- Prz. Prawa Europ. 1999 nr 2 (6) s. 106-115;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej za rok 1999 (wybór).
- Prz. Prawa Europ. 2000 nr 1 (7) s. 87-98;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej (wybór za I półrocze 2000 r.).
- Prz. Prawa Europ. 2000 nr 2 (8) s. 97-101;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej (wybór za II półrocze 2000).
- Prz. Prawa Europ. 2001 nr 2 (10) s. 91-103;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej (wybór za I półrocze 2001 r.).
- Prz. Prawa Europ. 2002 nr 1 (11) s. 78-87;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej (wybór za II półrocze 2001 r.).
- Prz. Prawa Europ. 2003 nr 1 (12) s. 89-98;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej (wybór za I półrocze 2002).
- Prz. Prawa Europ. 2003 nr 2 (13) s. 107-114;
- Bibliografia prawa europejskiego i zagadnień dotyczących integracji europejskiej (wybór za II półrocze 2002).
- Prz. Prawa Europ. 2003 nr 3 (14) s. 93-109.

W „Bibliografii” dokumenty rejestrowane są w podziale na Książki i Czasopisma, w którym to dziale znajdują się zarówno artykuły z czasopism, jak i niesamoistne wydawniczo rozdziały z prac zbiorowych.

Pod tytułem „Bibliografia Europejska” kryje się wydzielony dział czasopisma „Studia Europejskie.”¹³ W swoich ramach zawiera „Recenzje i omówienia” oraz oddzielny spis literatury. Teksty w poddziale recenzji i omówień mają charakter autorski; nie podano

¹³ *Studia Europejskie*. Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego. 1997 nr 1 – 2003 nr 3 (27).

natomiast autora (autorów) rejestracji bibliograficznej. W poszczególnych numerach czasopisma publikowano osobne odcinki zestawienia bibliograficznego za różne okresy czasu. Istniejący stan bibliografii europejskiej przedstawia się następująco.

- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury polskiej z lat 1988-1991; Bibliografia literatury obcej z 1995 r.
- Stud. Europ. 1997 nr 1 s. 267-288.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury polskiej z lat 1992-1993.
- Stud. Europ. 1997 nr 2 s. 221-247.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury polskiej z lat 1994-1995.
- Stud. Europ. 1997 nr 3 s. 277-304.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury polskiej z 1996 r.
- Stud. Europ. 1997 nr 4 s. 221-244.
- Recenzje i mówienia; Bibliografia problemowa: subsydiarność.
- Stud. Europ. 1998 nr 1 (5) s. 231-260.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia obcojęzyczna za rok 1995 (część 2).
- Stud. Europ. 1998 nr 2 (6) s. 227-249.
- Recenzje i omówienia. Bibliografia artykułów polskich z lat 1988-1991.
- Stud. Europ. 1998 nr 3 (7) 237-249.
- Recenzje i omówienia. Bibliografia literatury polskiej z 1997 r.
- Stud. Europ. 1998 nr 4 (8) s. 257-278.
- Recenzje i omówienia. Bibliografia polskich artykułów z lat 1992-1993.
- Stud. Europ. 1999 nr 1 (9) s. 257-281.
- Recenzje i omówienia. Bibliografia literatury obcojęzycznej z 1996 r.
- Stud. Europ. 1999 nr 2 (10) s. 197-216.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 1994 r.
- Stud. Europ. 1999 nr 3 (11) s. 233-261.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury polskiej z 1998 r.
- Stud. Europ. 1999 nr 4 (12) s. 193-226.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 1995 r.
- Stud. Europ. 2000 nr 1 (13) s. 167-194.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury obcojęzycznej z 1997 r.
- Stud. Europ. 2000 nr 2 (14) s. 119-241.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 1996 r.
- Stud. Europ. 2000 nr 3 (15) s. 183-218.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury polskiej z 1999 r.
- Stud. Europ. 2000 nr 4 (16) s. 187-214.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 1997 r.
- Stud. Europ. 2001 nr 1 (17) s. 211-239.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury obcojęzycznej z 1998 r.
- Stud. Europ. 2001 nr 2 (18).
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 1998 r.
- Stud. Europ. 2001 nr 3 (19) s. 195-227.

- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury polskiej z 2000 r.
- Stud. Europ. 2001 nr 4 (20) s. 223-250.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 1999 r.
- Stud. Europ. 2002 nr 1¹⁴
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury obcojęzycznej z 1999 r.
- Stud. Europ. 2002 nr 2¹⁵
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 2000 r. (część 1)
- Stud. Europ. 2002 nr 3¹⁶
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 2000 r. (część 2)
- Stud. Europ. 2002 nr 4¹⁷
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury polskiej z 2001 r.
- Stud. Europ. 2003 nr 1 (25) s. 175-205.
- Recenzje i omówienia; Bibliografia literatury obcojęzycznej z 2000 r.
- Stud. Europ. 2003 nr 2¹⁸
- Recenzje i omówienia; Bibliografia polskich artykułów z 2001 r. (część 1).
- Stud. Europ. 2003 nr 3 (27) s. 193-224.

Zestawienia bibliograficzne w ramach *Bibliografii Europejskiej* prezentowano w układzie rzeczowym, wyodrębniając, powtarzające się w większości odcinków działy, takie jak: informacje (zagadnienia) ogólne, polityka, prawo, ekonomia, nauki społeczne (nauki społeczne i kultura). Charakterystykę zawartości zestawień bibliograficznych dopełnia wstęp zamieszczony w numerze 1. czasopisma, poprzedzający publikację spisu: „Rozpoczynamy prezentację bibliografii literatury polskiej poświęconej tematyce szeroko rozumianej integracji europejskiej.”¹⁹ Jak można zauważyć, w dalszym czasie prezentowano również literaturę obcojęzyczną.

Do materiałów informujących o piśmiennictwie dotyczącym problematyki Unii Europejskiej i spraw integracji należy zaliczyć też *zestawienia bibliograficzne* dostępne na stronach internetowych, np. w serwisie rządowym UKIE, w serwisach instytucji i osób prywatnych oraz zestawienia podawane jako bibliografia załącznikowa do obszerniejszych tekstów opracowań zasadniczych (opublikowane drukiem).

Serwis internetowy Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej wymaga ponownego przywołania, gdyż z racji obecnych tam działów oraz ich zawartości rozszerzył listę źródeł

¹⁴ zob. Spis treści [Dokument elektroniczny]

http://www.ce.uw.edu.pl/wydawnictwo/Kwart_2002_1/spis-1-02.pdf [dostęp 2004.04.29].

¹⁵ zob. Spis treści [Dokument elektroniczny]

http://www.ce.uw.edu.pl/wydawnictwo/Kwart_2002_2/Spis.pdf [dostęp 2004.04.29].

¹⁶ zob. Spis treści [Dokument elektroniczny]

http://www.ce.uw.edu.pl/wydawnictwo/Kwart_2002_3/Spis_3_2002.pdf [dostęp 2004.04.29].

¹⁷ zob. Spis treści [Dokument elektroniczny]

http://www.ce.uw.edu.pl/wydawnictwo/Kwart_2002_4/4_2002_Spis.pdf [dostęp 2004.04.29]

¹⁸ zob. Spis treści [Dokument elektroniczny]

http://www.ce.uw.edu.pl/wydawnictwo/Kwart_2003_2/nr_2_2003.htm [dostęp 2004.04.29]

¹⁹ *Bibliografia literatury polskiej z lat 1992-1993*. „Stud. Europ.” 1997 nr 1 s. 280.

metainformacji, w tym również o tematyce bibliotekarskiej w kontekście Unii Europejskiej. Chodzi tu o wyodrębnione na stronie Biblioteki Depozytywnej WE (<http://bib.bdwe.ukie.gov.pl/>) kategorie, jak: „Serwis informacyjny dla bibliotekarzy” (1), „Edukacja bibliotekarska w zakresie źródeł informacji: studia wyższe” (2), „Kształcenie ustawiczne bibliotekarzy w zakresie źródeł informacji” (3), „Programy europejskie w polskich bibliotekach” (4), „Bibliotekarstwo dziecięce i promocja książki dziecięcej” (5), „Digitalizacja kolekcji bibliotecznych i archiwalnych” (6), „Ochrona dóbr kultury w krajach UE i krajach kandydujących” (7).

W przywołanych kategoriach Serwisu prezentowane są zestawienia bibliograficzne, wyróżnione jako „Bibliografie.”²⁰ W celu pełniejszej oceny zawartości tych 10. zestawień trzeba by przeprowadzić ich krytyczną analizę. Nie to jest tu celem i dlatego poprzestaję wolno na uwagach informacyjnych.

Pośród źródeł uwzględniających piśmiennictwo w ujęciu europejskim wyróżnić trzeba zestawienia przygotowane w środowisku bibliotekarskim i prezentowane w bibliotekarskich serwisach internetowych, np. w serwisie informacyjnym „Biblioteka Pedagogiczna”²¹ czy w serwisie EBIB, w którym periodycznie publikowany jest „Biuletyn EBIB.”²² Należy odnotować również, jako dalszy przykład, zestawienia publikowane w bibliotekarskiej prasie fachowej²³ oraz niepublikowane, a opracowane i dostępne w bibliotekach.²⁴

Jak zaświadcza zawartość przywołanych bibliografii i zestawień bibliograficznych, europejski kontekst pracy i warunków życia społecznego w Polsce wymagał rozstrzygnięć

²⁰ Celem zobrazowania udostępnionych w Serwisie zestawień bibliograficznych, warto przytoczyć ich tytuły zamieszczone w poszczególnych kategoriach, odpowiednio [dostęp: 2004.04.28]:

ad. 1: Informacja europejska w bibliotekach publicznych; Informacja europejska w bibliotekach polskiego systemu oświaty; Publikacje dotyczące bibliotek publicznych w krajach Unii Europejskiej w latach 1990-2002.

ad. 2: Edukacja bibliotekarska w zakresie źródeł informacji (wykorzystanie programów edukacyjnych) Unii Europejskiej w krajach członkowskich i kandydujących.

ad. 3: Kształcenie ustawiczne bibliotekarzy w Polsce i Europie. Bibliografia.

ad. 4: Elektroniczne publikacje w języku polskim na temat programów europejskich dla bibliotek oraz raporty z realizacji programów europejskich;

Programy europejskie w bibliotekach – Bibliografia.

ad. 5: Bibliotekarstwo dziecięce – promocja książki dziecięcej.

ad. 6: Digitalizacja kolekcji bibliotecznych i archiwalnych.

ad. 7: Ochrona dóbr kultury w krajach UE i krajach kandydujących.

²¹ [Dokument elektroniczny] <http://www.bib.edu.pl> [dostęp 2004.04.17]. Na stronie zatytułowanej „Serwis informacyjny dla bibliotekarzy” występuje kategoria „Zestawienia bibliograficzne”, w której pod nazwą „Unia Europejska – wykaz zestawień” znajdują się następujące spisy: Unia Europejska: materiały merytoryczne i metodyczne (zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1996-2002); Unia Europejska: zestawienie bibliograficzne;

Edukacja europejska (zestawienie artykułów z czasopism w wyborze za lata 1996-2002 – uzupełnienie.

²² Biuletyn EBIB. 1999 nr 1-2003 nr 11 (51). [Dokument elektroniczny] <http://ebib.oss.wroc.pl> [dostęp 2004.04.28]

²³ Np. Edukacja europejska – zestawienie bibliograficzne, oprac. Krystyna Szyszko. „Poradnik Bibliotekarza” nr 5 (2003), s. 28-31.

²⁴ Np. Unia Europejska 1992-1995. Wybór literatury przygotowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Katowicach w 1998 r. [na podstawie: Bibliografia literatury polskiej z 1998 r. „Stud. Europ.” 1999 nr 4 (12)].

i odniesienia się do poszczególnych aspektów funkcjonowania Państwa, jego gospodarki i społeczeństwa w warunkach integracji. Nietrudno zauważyć, że istnieje niemało prób zebrania i opisu piśmiennictwa powstającego w związku z nową sytuacją Polski w relacji europejskiej. Szczególnie liczne są drobniejsze zestawienia, uwzględniające literaturę z zakresu wiedzy o samej Unii Europejskiej, promujące wiedzę o Unii (tzw. edukacja europejska), dotyczące systemu oświaty i nauczania w polityce Wspólnoty itp. Nie sposób nie zauważyć, że tego rodzaju spisy tematyczne są rozproszone, dostępne w wielu miejscach: w bibliotekach, w sieci, w publikacjach drukowanych rozpowszechnianych drogą księgarską i w innym trybie; zwykle stanowią wybór i rejestrują około kilkudziesięciu pozycji.²⁵

Przy sposobności warto dodać, że działalność informacyjną dotyczącą Unii Europejskiej, tzw. informację europejską, prowadzi kilka sieci wyspecjalizowanych ośrodków. Ariadna Wrońska w swoim artykule²⁶ wymienia: centra dokumentacji europejskiej, centra Euroinfo,²⁷ krajową sieć regionalnych centrów informacji europejskiej,²⁸ ośrodki informacyjne typu branżowego, np. prowadzące działalność związaną z określonym programem UE (jak choćby Regionalny Punkt Kontaktowy Piątego Ramowego Programu Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej). Dodać trzeba nie wymienione dotąd w tym tekście Centrum Informacji Europejskiej²⁹ oraz szkolne kluby europejskie.³⁰

Europejska płaszczyzna funkcjonowania bibliotek sprzyja m.in. zainteresowaniu się sytuacją w innych krajach współuczestniczących we Wspólnocie. Próba zorientowania w dziedzinie bibliotekarstwa w krajach 15.³¹ oraz w krajach

²⁵ Na temat zestawień tematycznych ostatnio w piśmiennictwie: zob. *Bibliografia: metodyka i organizacja*. Pod red. z. Żmigrodzkiego. Warszawa 2000 s. 38.

²⁶ A. Wrońska: *Regionalna informacja europejska w Polsce – stan obecny i propozycje rozwoju*. „Studia Europ.” 2001 nr 2 s. 207-216.

²⁷ Euroinfo. Program Komisji Europejskiej dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw. [Dokument elektroniczny] <http://www.euroinfo.org.pl> [dostęp 2004.04.29].

²⁸ W ramach realizacji Programu Informowania Społeczeństwa Urząd Komitetu Integracji Europejskiej powołał na terenie całego kraju sieć 35 Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej (RCIE). Siedziby RCIE znajdują się w obecnych i byłych miastach wojewódzkich. Wg: [Dokument elektroniczny] <http://www.cie.gov.pl/uk.nsf/rcie> [dostęp 2004.04.29]

²⁹ Centrum Informacji Europejskiej jest integralną częścią Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej i funkcjonuje od 1997 r. Jego zadaniem jest informowanie polskiego społeczeństwa o Unii Europejskiej, procesie integracji europejskiej, przewidywanych kosztach oraz korzyściach przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, udziale Polski w pracach instytucji UE oraz innych zagadnieniach związanych z procesem integracji w Europie. Wg: [Dokument elektroniczny] <http://www.cie.gov.pl> [dostęp 2004.04.29]

³⁰ Szkolny Klub Europejski jest formą współpracy nauczycieli i uczniów. Działa podobnie jak różnego rodzaju koła zainteresowań. Zajmuje się upowszechnianiem wiedzy o Europie – państwach, historii, geografii, sztuce, nauce, instytucjach i organizacjach, integracji europejskiej wśród członków klubu, grup i środowisk. Wg: [Dokument elektroniczny] <http://ske.ukie.gov.pl/ske.nsf/ID/gpai-5whgy5> [dostęp 2004.04.29]

³¹ Są to kraje następujące: Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy.

³² Parlament Europejski 9 kwietnia 2003 r. opowiedział się za przyjęciem do UE następujących krajów: Czechy, Estonia, Cypr, Litwa, Łotwa, Węgry, Malta, Słowenia, Słowacja oraz Polska. W 2007 r. do UE mają zostać przyjęte Bułgaria i Rumunia, a starają się Chorwacja i Turcja. Wg [Dokument elektroniczny] <http://www1.ukie.gov.pl> [dostęp 2004.04.18]

zabiegających o członkostwo w Unii Europejskiej³² okazała się zadaniem, które w pierwszej kolejności wymagało przeprowadzenia wielu wyszukiwań w źródłach metainformacyjnych. Doświadczenia użytkownika przywołanych spisów bibliograficznych oraz „Polskiej Bibliografii Bibliologicznej”³³ i polskiej bieżącej bibliografii narodowej³⁴ stały się zachętą do podjęcia wyzwania, jakie będziemy starali się realizować w postaci nowego źródła informacji bibliograficznej, ułatwiającego osobom zainteresowanym dotarcie do piśmiennictwa na temat bibliotekarstwa w poszczególnych krajach członkowskich *Union Europeenne*.

Bibliotekarstwo w krajach Unii Europejskiej. Bibliografia polska jest przewidywana jako specjalność łódzkiej akademickiej szkoły bibliotekoznawstwa, jej opracowywanie planuje się na dłuższy czas w formie dodatkowego (nieobowiązkowego) zadania wykonywanego przez studentów pod kierunkiem wykładowcy. Będzie to sprzyjać realizacji pierwszego celu tej inicjatywy, tj. stworzenia nowego źródła informacji pochodnej, w powiązaniu z celami dalszymi, jak kształcenie i doskonalenie bibliograficznego warsztatu adeptów bibliotekoznawstwa, a także rozszerzanie wiedzy w zakresie problematyki europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem wiedzy o bibliotekach, bibliotekarstwie i zagadnieniach związanych w krajach Zjednoczonej Europy.

Bibliografia należy do bibliografii treściowych, ze względu na wybrany temat – zalicza się do grupy bibliografii zagadnień.

Materiały uwzględnione w bibliografii w pierwszej kolejności pozwolą poznać odpowiedź na pytanie czy, przez kogo i jakie teksty opublikowane w Polsce dotyczą i omawiają sprawy bibliotekarstwa w poszczególnych krajach współtworzących obecnie Unię Europejską. Na podstawie znajomości treści dokumentów ujętych w bibliografii, można będzie pytać i dociekać, jak kształtuje się obraz bibliotekarstwa tych krajów w piśmiennictwie polskim, a także czego Polacy mogą dowiedzieć się w swoim języku na temat bibliotekarstwa (jego organizacji, polityki, prawa, form działalności, poszczególnych bibliotek, kształcenia bibliotekarzy) w krajach unijnych.

Sugerowane zapytania wiążą się z przyjętymi dalszymi ustaleniami metody tej bibliografii.

Długa historia Wspólnot Europejskich, różny przebieg procesu włączania się krajów do tej grupy wymagały podjęcia klarownych ustaleń w zakresie doboru piśmiennictwa do bibliografii. „Traktat o Unii Europejskiej” podpisany w Maastricht 7 lutego 1992 r. określił dolną granicę czasu publikacji branych tu pod uwagę dokumentów, obejmując w efekcie piśmiennictwo od roku 1992; górny zasięg chronologiczny będzie rozszerzany sukcesywnie. W prezentowanej edycji bibliografia obejmuje publikacje z lat 1992-2003.

³³ Polska Bibliografia Bibliologiczna. 1992-2003; od 1997 r. dostępna również jako baza danych; zob. [Dokument elektroniczny] <http://mak.bn.org.pl/info/info12.htm> [dostęp: 2004.04.18]

³⁴ Przewodnik Bibliograficzny: Urzędowy Wykaz Druków Wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej. 1992-2003; dostępny również jako baza danych pt. „Książki polskie od roku 1979”; zob. [Dokument elektroniczny] <http://mak.bn.org.pl/info/info01.htm> [dostęp: 2004.04.18]

Bibliografia Zawartości Czasopism. 1992 -2003; dostępna również jako baza danych pt. „Artykuły z czasopism polskich od roku 1996”; zob. [Dokument elektroniczny] <http://mak.bn.org.pl/info/info03.htm> [dostęp: 2004.04.18]

Ze względu na prowadzone w tym czasie starania krajów kandydujących do UE,³⁵ zakończone przyjęciem ich w poczet członków dnia 1 maja 2004 r., w tej bibliografii uwagą objęte zostały 24 kraje, które obecnie współtworzą Unię Europejską: Austria, Belgia, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Wielka Brytania, Węgry, Włochy.

Bibliografia pomija dokumenty prezentujące sprawy Polski.

Pod względem tematycznym, uwzględniając pokrewieństwo form działalności bibliotek i ośrodków informacji naukowej oraz informacyjny kierunek działalności bibliotekarskiej, do zakresu bibliografii włączone będą dokumenty dotyczące informacji naukowej w krajach UE.

Poza polem zainteresowań pozostało piśmiennictwo z obszarów pokrewnych, jak np. historia książki, kultura książki, promocja książki, czytelnictwo, konserwacja zbiorów, drukarstwo, działalność wydawnicza, prasa i in. media. Ważnym, choć pobocznym, a więc i pominiętym w tej bibliografii zagadnieniem, są publikacje na temat własności intelektualnej, polityki społecznej, ochrony danych osobowych. Bibliografia, uwzględnia wypowiedzi przedstawicieli różnych środowisk; jednak pomija teksty, również autorstwa bibliotekoznawców, na temat Unii Europejskiej, jej polityki wspólnotowej, polityki informacyjnej, na temat rozwiniętego systemu instytucji przekazujących wiedzę o UE i jej programach, pomija dokumenty dotyczące integracji, instytucji Wspólnoty, społeczeństwa informacyjnego i roli bibliotek dla tej formacji, teksty dotyczące edukacji europejskiej itp. Podsumowując: w koncepcji tej bibliotekarskiej bibliografii przyjęto za punkt wyjścia i zarazem kierunek dążenia ogląd kraju – uczestnika Wspólnoty, rezygnując z ukierunkowania na europejską integrację w sprawach bibliotekarstwa.

Tematyczna kwalifikacja dokumentów do bibliografii nastęrczyła określone trudności i wymagała jednoznacznych rozstrzygnięć. Zasadniczo do bibliografii włączone zostały dokumenty opublikowane w Polsce, autorów polskich lub obcych (tłumaczenia lub teksty oryginalne), których tematem było bibliotekarstwo w poszczególnych krajach UE, w krajach regionu, np. Europy Środkowo-Wschodniej; nadto polskie omówienia i recenzje publikacji autorów reprezentujących kraje Unii Europejskiej; także sprawozdania i informacje o związanych tematycznie konferencjach polskich oraz konferencjach międzynarodowych z udziałem przedstawicieli krajów Unii; poza tym doniesienia i wiadomości o spotkaniach, wykładach, wyjazdach, wystawach itp. przedsięwzięciach podejmowanych w Polsce, a dotyczących bibliotekarstwa w krajach unijnych. Planowane jest wprowadzenie do bibliografii opisów bibliograficznych referatów konferencyjnych autorów obcych z krajów UE oraz autorów polskich podejmujących sprawy bibliotekarstwa w tych krajach, a opublikowanych w materiałach zbiorowych. Zdecydowano, że nie będą

³⁵ Kraje: Polska, Czechy, Węgry, Estonia, Słowenia, Cypr (tzw. Grupa Luksemburska) rozpoczęły negocjacje w marcu 1998 r., a zakończyły w grudniu 2002.

Kraje: Bułgaria, Litwa, Łotwa, Rumunia, Słowacja, Malta (tzw. Grupa Helsińska) rozpoczęły negocjacje w czerwcu 2000 r., a zakończyły w grudniu 2002. Zob. Sekretariat Europejski. [Dokument elektroniczny] <http://www1.ukie.gov.pl> [dostęp 2004.04.18]

uwzględniane dokumenty, w tekście których przywołane zostały przykłady ilustrujące sytuacje bibliotekarskie w krajach objętych tą bibliografią, jak również dokumenty, których autorzy korzystali z piśmiennictwa obcego, wymienionego np. w przypisach czy w bibliografii załącznikowej tych publikacji. Zrezygnowano też z umieszczenia w bibliografii opisów dokumentów dotyczących organizacji międzynarodowych, grupujących kraje członkowskie UE jak i inne kraje, np. dokumenty na temat IFLA czy UNESCO.

Reasumując: *Bibliografia* uwzględni dokumenty zróżnicowane: wydawnictwa zwarte, artykuły z czasopism, publikowane referaty konferencyjne. Uwagą objęte zostaną dokumenty drukowane i elektroniczne. Docelowo do bibliografii włączone będą, oprócz opracowań autorskich (książek) i prac pod redakcją (opracowania zbiorowe), także rozdziały z tego typu wydawnictw zwartych oraz zróżnicowane teksty czasopiśmiennicze: artykuły problemowe, przyczynki, sprawozdania z konferencji, recenzje.

Zastosowane kryteria doboru materiałów do bibliografii wymagały postępowania bibliograficznego z autopsji. W prezentowanej bibliografii, którą przedstawiamy jako edycję próbną, uwzględniono materiał zebrany na podstawie czasopism: „Bibliotekarz”,³⁶ „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej”,³⁷ „Biuletyn Informacyjny EBIB”, „Poradnik Bibliotekarza”,³⁸ „Przegląd Biblioteczny”,³⁹ „Przegląd Prawa Europejskiego”, „Studia Europejskie”. Szczególnie ważne dla tej bibliografii okazały się teksty drobne publikowane m.in. w takich działach czasopism, jak Kronika, Doniesienia, Z zagranicy, Z kraju.

Do tej edycji bibliografii wprowadzone zostały również opisy bibliograficzne dokumentów zwartych na podstawie „Przewodnika Bibliograficznego” za okres od 1992 r.

Bibliografia jest prezentowana w formie bazy danych wykorzystującej oprogramowanie MAK, które Łódzka Katedra Bibliotekoznawstwa otrzymała nieodpłatnie z Biblioteki Narodowej. Strukturę rekordu opracowano specjalnie dla potrzeb tej bibliografii.

Opisy bibliograficzne uzupełnia adnotacja w postaci charakterystyki wyrażonej za pomocą swobodnych słów kluczowych. Przygotowane indeksy do bibliografii pozwolą użytkownikowi prowadzić wyszukiwanie na podstawie: nazw osób (autorów, redaktorów, współpracowników), nazw instytucji (np. organizatorów konferencji), nazw (tytułów) konferencji, wydawców i serii wydawniczych, tytułów właściwych dokumentów zarejestrowanych w bibliografii, tytułów czasopism, tytułów recenzowanych książek oraz na podstawie słów kluczowych.

Przy opracowywaniu bibliografii bezpośredni udział wzięli studenci III r. studiów dziennych bibliotekoznawstwa w roku akademickim 2003/2004, Marcin Bziukiewicz i Radosław Wąchocki a także Monika Opióła i Małgorzata Ślusarczyk. W realizacji przedsięwzięcia uczestniczyli również studentka Jolanta Szczepaniak oraz mgr Grzegorz Czapanik – doktorant w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Komunikacji Społecznej.

³⁶ *Bibliotekarz*. Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy. 1992 nr 1 – 2003 nr 12.

³⁷ *Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej*. 1992 nr 1/2 (120/121) – 2003 nr 4(167).

³⁸ *Poradnik Bibliotekarza*. 1992 nr 1 – 2003 nr 12.

³⁹ *Przegląd Biblioteczny*. 1992 (R. 60) z. 1/4 – 2003 (R. 71) z. 3.

The subject of this text is to present a new source of information studies which was developed by the students in the library major, under the direction of their professor, at the University of Lodz. This is in reference to the statement of bibliography theory, which representatives indicated an analogy of bibliographical repetition. It was found by the way of taking special account to bibliographical lists which showed literature about library majors. Sources of bibliographic information about integration was described by the diverting history of United Europe. With this background the technique and foundation is seen in the Polish bibliography documents announced. This situation of the library majors and libraries, under the members in the European Union, is now exposed. The text of this performance assisted in the presentation of the bibliography edition trial.